

Preek over Deuteronomium 6:4-9

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 16:1,2,3

Gebed

Schriftlezing: Deuteronomium 6

Zingen: Lb. 7:1,2,3,4

Tekst: Deuteronomium 6:4-9

Preek

Zingen: Gez. 11:1,2,3

Geloofsbelijdenis van Nicea

Zingen: Ps. 50:7,11

Gebed

Collecte

Zingen: Lb. 481:1,2,3,4

Zegen

Gehouden te: Baflo, 09-06-13 (14.30 u.)

Preek

Thema: Gods knoop in mijn zakdoek.
Ofwel: het grote gebod als de agenda van gelovig leven.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, zusters en broeders,

1. Geheugensteuntje

Legt u wel eens een knoop in uw zakdoek?

Dat kun je doen, als je iets niet wilt vergeten. Je zegt: "Help me onthouden dat ik morgen....." Vult u zelf maar in. Je krijgt dan prompt de goede raad om een knoop in je zakdoek te leggen.

Je zakdoek heb je in je broekzak of in de mouw van je blouse of trui. En die pak je geregeld. Of je steekt je hand in je zak en dan voel je hem. Een knoop. "O ja, dat moet ik nog doen vandaag."

Je kunt ook anders herinnerd worden aan je opdracht of je voornemen. Je vrouw geeft je een stille hint. Je man zegt: "Je zou vandaag toch..." Nog verstandiger is het om je afspraak op de kalender of in je agenda te zetten. Of te noteren in je notebook, organiser of smartphone.

"Leg een knoop in je zakdoek." Dat is ook een gezegde, waarmee iemand niet hoeft te bedoelen, dat je dat letterlijk moet doen.

Mozes beveelt in onze tekst de gelovige Israëlieten ook een reminder aan. Een geheugensteuntje, iets waardoor je geregeld bepaald wordt bij wat je moet doen als kind van God.

Hij heeft het over een teken op je hand en een voorhoofdsband tussen je ogen en over een herinnering bij de deur van je huis en bij de poort van je stad. Want de gelovige moet God niet vergeten. Integendeel, je mag Hem liefhebben met heel je wezen, dag in dag uit.

Mozes weet, dat de mensen het risico lopen de HEER uit het oog te verliezen, door de drukte van het leven. Hij waarschuwt er tegen in vers 12 van dit hoofdstuk:

"Zorg er dan voor dat u de HEER niet vergeet, die u uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd."

"Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten." (vs. 5)

Dat grote gebod van de ene God is voor Gods kinderen het enige punt op hun agenda voor elke dag en overal. In hun hart en in hun leven.

Dit is het eerste en het allerbelangrijkste dat Mozes, de knecht van God, aan Israël voorhoudt. En aan u en mij. Denk daaraan en vergeet God niet.

Als motto van de preek noteer ik – u mag het ook het thema van de preek noemen:

Gods knoop in mijn zakdoek
Ofwel: het grote gebod als de agenda van gelovig leven

2. Leven van het Woord

Israël krijgt het straks druk in het beloofde land Kanaän. Ze mogen het in bezit gaan nemen en een nieuw bestaan gaan opbouwen. In een omgeving en met omstandigheden, die ze eeuwen lang niet hebben gekend.

Het volk staat op het punt het beloofde land binnen te gaan, als Mozes "aan de overkant van de Jordaan in Moab" (Deut. 1:5) tot hen gaat spreken om hen uiteen te zetten hoe hun leven als verlost volk van God er mag gaan uitzien. Zover heeft de HEER hen nu gebracht, tot aan de grensrivier.

Er is veel gepasseerd in de afgelopen veertig jaar. God heeft zijn volk met machtige hand uit Egypte geleid. Hij heeft met hen zijn verbond gesloten bij de Sinai. Daar heeft Hij zelf hoorbaar tot hen gesproken. Wat waren ze onder de indruk van de verschijning en de stem van de HEER.

Veertig jaren verblijf in de woestijn zitten erop. Dat was straftijd van God, omdat het volk in grote meerderheid niet op God vertrouwd had, toen ze al eerder aan de poort van Kanaän hadden gestaan. Ik bedoel het gebeuren na het rapport van de twaalf verspieters bij Kades Barnea.

Maar die veertig jaren in de woestijn waren niet alleen maar negatief, al liet Israël een spoor van graven achter. Want de HEER was heel dichtbij. En zij waren dichtbij de HEER. God leerde hen in die jaren te leven uit zijn hand. Letterlijk via het manna, het brood uit de hemel, dat Hij dagelijks gaf. En geestelijk, want ze moesten leren te leven van alles wat uit de mond van de HEER uit gaat. Leven van het Woord van God dus.

Dat was voor Israël een moeizaam leerproces. Dat heeft Mozes in de eerste vier hoofdstukken van het boek wel duidelijk gemaakt. Men was hardleers en hardnekkig! Wat had de HEER een groot geduld met hen!

Maar nu gaat er veel veranderen. De woestijn mogen ze achter zich laten. God geeft zijn volk het land dat Hij lang geleden al beloofd heeft aan Abraham, Isaäk en Jakob. "Het is een land dat overvloedig van melk en honing." (vs. 3)

Het zal ongekend zijn voor de mensen. Deze verandering wordt een grote verbetering. Zij was althans wel zo bedoeld. Maar of men het aan kan? Dat moet nog blijken.

Mozes bereidt het volk Israël voor op het leven in het beloofde land. Dat doet hij onder andere door ze te laten beseffen wie zij zelf zijn voor God. En nog meer wie de HEER is voor hen.

"Jullie zijn nota bene Gods volk; uitverkoren mensen, ongelooflijk kostbaar voor Hem. Wat houdt Hij veel van jullie, van zijn bruid." Maakt Mozes duidelijk. De HEER heeft dat heel duidelijk gezegd vanaf de Sinai.

"Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij mij heb gebracht. Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk." (Ex. 19:4-6)

3. Ingedikt gebod

Mozes gaat nu, gemachtigd door de Heer – en dus vervuld van de Heilige Geest, al staat dat er niet bij – aan Israël vertellen hoe men mag gaan leven in Kanaän. Moet

gaan leven, mag je ook zeggen. Want Mozes spreekt met het gezag van God. Hij geeft Gods gebod, zijn inzettingen en verordeningen door.

Die inzettingen en verordeningen zijn concrete aanwijzingen hoe men als kinderen van God moet omgaan met dingen. Met de heidense afgodendienst die men in Kanaän zal aantreffen. Om maar iets te noemen.

Maar ook hoe men in eigen situatie de HEER zal vereren. Of hoe je moet omgaan met iemand die een ander vermoordt of iemands leven beschadigt. Heel concrete punten dus, waarop de Israëlieten moeten leren de geboden van God in praktijk te brengen. Het overgrote deel van het boek Deuteronomium is daar vol van. Van hoofdstuk 12 tot en met hoofdstuk 26.

Maar Mozes begint niet met een heleboel dingen en regeltjes op te sommen, waaraan de gelovigen moeten voldoen.

Eerst maakt hij duidelijk dat de wil van God voor het bevrijde volk op de vingers van twee handen te tellen is. De tien woorden van het verbond heeft Mozes in hoofdstuk 5 opnieuw voor het voetlicht gehaald en de Israëlieten op het hart gebonden. We hebben het vanmorgen weer gehoord.

Maar ook hier laat hij het niet bij. Hij dikt de tien woorden van God als het ware nog weer in tot één woord: het grote en eerste gebod. En dat moet de agenda van gelovig leven gaan bepalen voor altijd. Ook bij de toepassing die Gods geboden nodig hebben voor jouw dagelijkse leven, in jouw concrete situatie.

Want zonder het grote gebod wordt het leven van Gods volk stukwerk, heel fragmentarisch: regel hier, regel daar; gebod zus, gebod zo.

Het grote gebod is er voor bedoeld, dat je het bos blijft zien bij alle bomen waar je tussendoor loopt als volk van God, als gelovige kinderen van God op de weg van de HEER.

Je kunt het ook zo zeggen: het grote gebod van de ene God is de 'way of life', de manier van leven, voor Gods ene volk in al zijn verscheidenheid.

4. Luisteropdracht

Met grote nadruk klinkt het uit Mozes' mond:

"Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige!" (vs. 4)

Dit is een luisteropdracht die voor alles gaat.

Dit is het eerste en voornaamste wat Israël zich eigen moet maken. Het zijn zeer geladen woorden. In alle compactheid. Hier komt de HEER zelf naar zijn volk toe. Het mag zich ook herinneren hoe God zich bekend maakte aan het begin van de tien woorden.

"Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd."

'De HEER is onze God,' mag Gods volk belijden. Daarmee reageert men op de verkiezing door de Heer tot zijn eigen volk. De HEER uw God. De HEER onze God. Hij alleen.

Daar zit een stuk oppositie in tegenover het veelgodendom in Egypte, waar Israël vandaan komt. En tegenover het nog ergere veelgodendom van Kanaän, waar men heen gaat. Een modern heidense samenleving voor die tijd.

De HEER is geen samengestelde God, onderverdeeld in lokale of regionale godheden. Hij is alleen en volkomen God, met een Hoofdletter. Hij is Jahwe, Hij is die Hij is. Dat is zijn naam en zo maakt Hij zich aan zijn volk bekend.

Er zit in dit ene en grote gebod bij voorbaat ook de nodige oppositie tegen het 'veelgeboden-dom', dat vrome mensen er vaak op na houden als een stuk veiligheid.

Terwijl ze hun hart niet werkelijk aan de HEER gegeven hebben. En de naasten gaan er onderdoor. Naasteliefde taant, als je hart niet vol van God is. De Heer Jezus kwam zulke mensen tegen in de schriftgeleerden en de Farizeeën.

Zonder het eerste en grote gebod worden de geboden van God gebodjes, regeltjes, overleveringetjes. Hoe knellend en beklemmend kan dat zijn. Terwijl gemakkelijk je hart er buiten blijft.

Maar, zegt Mozes, het komt aan op het liefhebben van de HEER, onze God.

5. De naam van de HEER

Die naam van de HEER is de kern van Israëls belijden. En hij is nog steeds de kern van de belijdenis van Gods gemeente vandaag. Ook in het Nieuwe Testament. Al heeft God in de loop van de geschiedenis zich steeds meer geopenbaard als de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Dat is geen tegenstrijdigheid met Deuteronomium 6:4: "*De HEER, onze God, de HEER is de enige!*" Want als er één is die deze woorden handhaaft en tot zijn eigendom gemaakt heeft, dan is het wel de Heer Jezus Christus, de Zoon van God. Het grote gebod van de ene God is nergens veiliger dan bij Hem en in zijn evangelie.

Een schriftgeleerde vroeg Hem eens met kwade bedoelingen:

"Wat is van alle geboden het belangrijkste gebod?" Jezus antwoordde: 'Het voornaamste is: "Luister, Israël! De Heer, onze God, is de enige Heer; heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht."'

Maar de Meester voegde er vanuit de Schrift wel iets aan toe:

"Het op een na belangrijkste is dit: "Heb uw naaste lief als uzelf." Er zijn geen geboden belangrijker dan deze." (Marcus 12:28-31)

Met het grote gebod leert Mozes – en Jezus volgt Hem na – het volk Israël dus zich te concentreren op de HEER, hun God. Op zijn liefde, die beantwoord wil worden met liefde van de kant van Gods kinderen. Van de kant van Gods vrouw, mag je ook zeggen, als je het verbond van de Heer met zijn volk als een huwelijk benoemt. Wat de Bijbel zelf voortdurend doet.

*"Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige!
Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten."*

"Volk van God, u bent alles voor de HEER. Kijk maar eens en gedenk hoe Hij u zijn beloften heeft gegeven. Hoe Hij die beloften waarmaakt. Gedenk hoe Hij u uit het slavenhuis Egypte heeft bevrijd, u verlost heeft uit de macht van de boze. U bent alles voor Hem, het kostbaarste wat God heeft op aarde."

Dat is de ene kant van het verbond.

De andere kant is: de HEER wil dat Hij nu ook alles voor jou is. Dat jij Hem liefhebt met heel je hart, heel je ziel en met al je kracht. Dus met je hele persoonlijkheid, zoals je bent in heel je wezen.

Het gaat hier om de liefde in het trouwverbond, waar je geen ander tussen mag laten komen. God wil dat er voor jou niemand anders is, die aanspraak maakt op jouw liefde. Geen derde of vierde of nog grotere aantallen in het spel.

"Vereer naast mij geen andere goden." Dat is: *"Houd er geen andere goden op na. Ik ben er immers,"* zegt de HEER.

Gods liefde voor zijn volk is ondeelbaar. Hij wil dat de liefde van zijn volk even ondeelbaar is en zich alleen op Hem richt.

6. Ouders en kinderen

Het grote gebod is zo wezenlijk en fundamenteel voor Israël, dat Mozes namens de HEER concrete aanwijzingen geeft om het vast te houden. Om dit gebod van God in je hart te leggen en op je hart te houden. Bij jezelf en ook blij je kinderen en kleinkinderen.

Mozes zegt:

"Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat." (vs. 6 en 7)

Gods Woord in je hart, evangelie en gebod. Het liefhebben van de Heer is een zaak van je hart. Uiterlijke gehoorzaamheid aan de Heer is niet voldoende. Een oppervlakkig kennen van zijn geboden ook niet.

Het gaat om hartelijke liefde tot de HEER en zijn woord en dan doen wat Hij zegt.

Gods evangelie in je hart sluiten en daar laten beklijven.

Uit het Nieuwe Testament weten we dat dit een zaak van God de Heilige Geest is.

Gods beloften en leefregels wil Hij tot je geestelijk eigendom maken. Een zaak van hartelijke overtuiging.

De liefde tot de HEER en zijn woorden is ook van levensbelang voor de komende generaties, voor kinderen en kleinkinderen. Voor vaders en moeders is het dan ook zaak om die woorden van God bij hun kinderen in het hart en het geheugen te griffen. Dat vraagt energie en inspanning van de ouders bij de geloofsofvoeding. Je kunt dat als ouders niet uitbesteden aan de gereformeerde school of aan de dominee op catechisatie. Al hebben die ook hun verantwoordelijkheid. Maar het is een afgeleide verantwoordelijkheid.

Als ouders heb je een belofte gedaan, toen je kind het teken van Gods verbond ontving. In het Oude Testament de besnijdenis, in het Nieuwe Testament de doop als teken en zegel van Gods beloften.

Je mag en moet als ouders Gods woorden zo aan je kind vertellen, dat het impact op hen heeft. Inprenten, inkerven zegt Mozes, zodat het onuitwisbaar is.

Wat moet je als gelovige en als ouders daarvoor doen? Gods woorden en geboden zeggen, elke dag maar weer. Bij alle voorkomende gelegenheden met je kinderen daarover spreken. Thuis, zegt Mozes, en onderweg. Wanneer je naar bed gaat en wanneer je opstaat. Kortom de hele dag, je hele leven. Kijk maar in je agenda.

We zijn geneigd om bij deze woorden snel een terugtrekkende beweging te maken. En we zeggen: "Zo'n vaart hoeft het nou ook niet te lopen. Je hoeft toch niet de hele dag in bijbeltaal te praten."

Oké, dat is waar. Mozes bedoelt echt niet dat je nooit over iets anders mag praten dan over God en de Bijbel. Je bent ook gewoon mens op Gods wereld, met je dagelijkse werk op school en thuis en op de werkvloer. En als je met een klant praat hoef je dat niet te doorspekken met bijbelteksten. Dat kan vervreemdend werken. Maar het gaat Mozes en de HEER erom, dat je spreken en je handelen de hele dag doordrongen zijn van de liefde van God en de liefde tot God, benoemd of onbenoemd. En dat zullen de mensen toch merken op den duur. Of misschien direct al in je trouw en je eerlijkheid.

In elk geval moet je voor jezelf de relatie met God en met de Heer Jezus Christus in het oog houden. Hem niet vergeten maar met Hem leven van vroeg tot laat.

Je leven moet gelovig leven zijn, gedragen en gestempeld door de liefde van God. In de multiculturele en multireligieuze samenleving waarin God je plaatst.

Voor de Israëlieten was dat het - voor ons gevoel antieke - heidendom van Kanaän. Maar wat was het modern en aantrekkelijk voor hen.

Voor ons is dat een samenleving doorspekt van modern heidendom. En wat heeft dat een aantrekkingskracht op ons en onze kinderen. Ook in godsdienstig opzicht.

God zegt: "Houd Mij in het oog. Houd mijn gebod in je hart. En zorg ervoor dat je aan Mij blijft denken, dat mijn woorden je eigen zijn."

7. Kernwoord

Mozes zegt het zo en hij helpt zijn hoorders op die manier het concreet te maken:

"Draag ze als een teken om uw arm en als een band op uw voorhoofd. Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad." (vs. 8,9)

Tot op vandaag brengen (orthodoxe) Joden deze aanwijzing van Mozes letterlijk in praktijk. Ze dragen gebedsriemen – tefillim – om hun arm en om hun voorhoofd, met daaraan bevestigd een doosje met een paar teksten uit de thora, de boeken van Mozes. De belangrijkste tekst is daarbij dit stukje van Deuteronomium 6.

En op de deurpost of op de muur naast de deur van huis of stad bevestigen ze een koker met dezelfde schriftwoorden. Een mezoza heet zo'n kokertje. En bij het uitgaan en ingaan raakt met die mezoza even aan om zich de woorden van God te binnen te brengen.

Heel wat bijbelverklaringen zijn er snel bij om van dit Joodse gebruik te zeggen, dat Mozes het niet zo letterlijk bedoeld heeft. Dat het veel meer geestelijk verstaan moet worden. Hij heeft het immers over een teken en spreek vergelijkenderwijs.

Men heeft wel gelijk. Maar het is voor ons zaak om een dergelijk gebruik niet te snel af te kappen en af te kammen.

Want hoe ga je dan zelf om met dit grote gebod van God? Wat doe jij om dag in dag uit met Gods Woord te leven en God niet te vergeten of op een zijspoor te zetten in jouw geloofspraktijk?

Knoop in je zakdoek!

Mozes leert ook óns om de hoofdzaak in de gaten te houden. Om het grote gebod van God als de basis te hebben en te houden voor ons gelovig leven.

Je moet je niet bij voorbaat verliezen in allerlei details en ondergeschikte dingen. Al komt het ook in de kleine dingen aan op Gods aanwezigheid en je band met de Heer Jezus Christus.

Weet je met heel je leven verbonden aan je Heer en God. Weet voor je zelf, voor je kinderen en voor de gemeente ook waar het op aankomt. Op het ene nodige. De Heer Jezus zei op een gegeven moment tegen Marta, de zus van Maria en Lazarus:

"Marta, Marta, je bent zo bezorgd en je maakt je veel te druk. Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het beste deel gekozen, en dat zal haar niet worden ontnomen." (Lucas 10:41,42)

Maria luisterde naar Jezus en zijn woorden en gaf zo op haar manier gehoor aan het gebod van Mozes. Want ze hoorde de Heer spreken. En dat was alles voor haar. Ze maakte ernst met het grote gebod. Haar leven was doortrokken van de liefde tot God en haar Heer Jezus Christus.

*"Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige!
Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten."*

Dat is een kernwoord uit de bijbel, dat je als gelovige paraat moet houden. Om eruit te leven in de liefde tot God. Je moet altijd weer herinnerd worden aan de Heer en wat Hij heeft gedaan, voor zijn volk, voor jou door Jezus Christus.

Misschien heb je er iets aan om een bepaalde tekst boven je bureau te hangen of op de spiegel in de badkamer te plakken. Een pakkend woord van God, dat je aanspreekt. Prima!

Maar hoe snel zie je dat ook al niet meer, omdat het er altijd zit?

Concreet, wat doe je dan? Dagelijks in de Bijbel lezen en God horen spreken en zo leren Hem lief te hebben.

Merk elke dag Gods knoop in jouw zakdoek. En haal hem er niet uit. Besef: mijn agenda is feitelijk maar één ding: "De HEER, onze God, de HEER is de enige. Heb Hem lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten."

Daar heb je dagwerk aan. En je hebt Gods belofte mee: "Dan zal het je goed gaan in het land dat de Heer je geeft. Om Christus' wil."

Amen.